

Jauniešu ar funkcionāliem traucējumiem pāreja
no izglītības uz nodarbinātību

Pētījuma mērķis

1. Noskaidrot faktorus, kuri ietekmē jauniešu ar funkcionāliem traucējumiem iekļaušanos darba tirgū pēc speciālās pamatizglītības un speciālās vispārējās vidējās izglītības iegūšanas.
2. Analizēt esošos un noskaidrot nepieciešamos pakalpojumus, jauniešiem ar funkcionāliem traucējumiem integrācijas veicināšanai darba tirgū.

Pētījuma process

- Teorētiskās literatūras un pētījumu analīze
- 8 padziļinātas intervijas un tikšanās ar pedagogiem Rīgas speciālajās internātvidusskolās, Rīgas speciālajā vidusskolā, Rīgas speciālajās internātpamatskolās, Rīgas speciālajā pamatskolā
- 14 padziļinātas intervijas ar ekspertiem jomā ar personām ar funkcionāliem traucējumiem:
  - Rīgas domes Izglītības, kultūras un sporta departaments
  - Latvijas Neredzīgo biedrība
  - Latvijas Nedzirdīgo savienība
  - Dienas aprūpes centri personām ar smagiem garīgā rakstura traucējumiem
  - Dienas aprūpes centri personām ar garīgā rakstura traucējumiem
- Diskusija ar RSD TC «Purvciems» speciālistiem
- Anketēti:
  - 133 vecāki, kuri audzina bērnus ar funkcionāliem traucējumiem
  - 41 speciālo izglītības iestāžu vecāko klašu izglītojamais

Izglītojamo ar funkcionāliem traucējumiem mērķgrupas

- Redzes traucējumi
- Dzirdes traucējumi
- Darīgās attīstības traucējumi
- Fiziskās attīstības traucējumi

Faktori, kuri ietekmē iekļaušanos darba tirgū

Motivācijas trūkums

1. Pāraprūpe
2. Jūtas ērti pie vecākiem
3. Ģimenes tradīcijas -> paaudzēs saņem sociālos pabalstus
4. Neticība saviem spēkiem
5. Zems pašnovērtējums
6. Sevis žēlošana: - esmu invalids man nav jāstrādā
7. Ģimenes atbalsta trūkums jaunieša pamudināšanai iesaistīties DT
8. Ģimenes ļaunprātīga jauniešu izmantošana pabalstu un pensijas dēļ
9. Ļaunprātīga jauniešu izmantošana apzināti nostrādinot savām (ģimenes) vajadzībām
10. Objektīva savu spēju izvērtēšana – jauniešu funkcionālo spēju neatbilstība viņa vēlmēm DT
11. Zems atalgojums

Objektīvi apstākļi

1. Nespēj 100% patstāvīgi veikt darbu
2. Strādā mazākas darba stundas
3. Strādā lēnāk
4. Ātrāk nogurst
5. Darba laikā nepieciešami garāki atpūtas brīži
6. Nepieciešamas pielāgotas atpūtas telpas
7. Darba drošība (Patstāv riski ievērot darba drošību)
8. Kopējais tēls – “dīvaiņi” (izskats, uzvedība)

Iespēju trūkums

1. DD iekšējās motivācijas trūkums
2. DL 109. pants
3. DD izvairās no personām ar FT, jo nezina kā ar viņiem komunicēt
4. Vienlīdzība DT ar FT ir nevienlīdzība pret citiem/ pārējiem darbiniekiem bez FT (alga vienāda bet padara mazāk)
5. Sabiedrība netic personu ar FT darba spējām
6. Skolas laikā mērķtiecīgi netiek apgūtas prasmes DT vajadzībām, jo neredz iespējas tās pielietot.
7. Tehniskais aprīkojums neredzīgajiem, nedzirdīgajiem
8. Asistenti (ne mentori)
9. Atbalstītais darbs
10. Pielāgotas darba vietas
11. Mērķtiecīgi radītas darba vietas tieši personām ar vidēji smagiem un smagiem FT -> GRT
12. Vides pieejamība jauniešiem ar kustību traucējumiem

Jaunieši ar FT, kuri nesaskaras ar nozīmīgām grūtībām iekļaujoties DT

- Garīga rakstura traucējumi - viegli GRT; 5.8 māc. programma; ir profesionālā apmācība – iekļaujas DT un sabiedrībā tāpat kā jaunieši no vispārizglītojošām skolām
- Dzirdes traucējumi – nav GRT; ir profesionālā apmācība – iekļaujas DT gan Latvijā, gan ārpus valsts
- Redzes traucējumi – nav GRT, nav profesionālā apmācība – turpina mācības augstskolās, iekļaujas DT
- Fiziskās attīstības traucējumi – nav GRT - turpina mācības augstskolās, iekļaujas DT

Jaunieši ar FT, kuri nesaskaras ar nozīmīgām grūtībām iekļaujoties DT

	Garīga rakstura traucējumi	Dzirdes traucējumi	Redzes traucējumi	Fiziskās attīstības traucējumi
Funkcionālie traucējumi	Viegli	Nav GRT	Nav GRT	Bez kustību traucējumiem; Nav GRT
Mācību programmas	Speciālās izglītības programma 5 8; Ir profesionālā izglītība	Speciālā izglītības programma; Ii profesionālā izglītība	Speciālā izglītības programma; Nav profesionālā izglītība	Speciālā izglītības programma; Nav profesionālā izglītība
Darbs	Iekļaujas DT tāpat, kā jaunieši pēc vispārīzglīt. skolām	Iekļaujas DT gan Latvijā, gan ārpus tās	Turpina mācības augstskolās, iekļaujas DT	Turpina mācības augstskolās, iekļaujas DT
Sabiedrība	Iekļaujas	Iekļaujas	Iekļaujas	Iekļaujas

Jaunieši ar FT, kuri saskaras ar nozīmīgām grūtībām iekļauties DT

	Garīga rakstura traucējumi	Dzirdes traucējumi	Redzes traucējumi	Fiziskās attīstības traucējumi
Funkcionālie traucējumi	Vidēji smagi/smagi+ kustību traucējumi	+GRT+kustību traucējumi	+GRT+kustību traucējumi	Nav GRT, kustību traucējumi
Mācību programmas	Speciālās izglītības programma 5 8;5 9; Nav profesionālā izglītība	Speciālās izglītības programma; Nav profesionālā izglītība	Speciālās izglītības programma; Nav profesionālā izglītība	Speciālās izglītības programma; Nav profesionālā izglītība
Darbs	Neiekļaujas DT (nav iespēju)	Neiekļaujas DT	Neiekļaujas DT	Neiekļaujas DT
Sabiedrība	Daļa iekļaujas, Daļai sociālā izolētība	Daļēji iekļaujas	Daļēji iekļaujas	Daļai sociālā izolētība

Izglītojamie ar GRT RD padotības iestādēs

RD IKSD statistikas dati

Izglītojamo ar garīgas attīstības traucējumiem skaits 21015811 un 21025911 mācību programmās RD padotības iestādēs pēdējo piecu gadu laikā.

Izglītojamo ar garīgas attīstības traucējumiem skaits profesionālajās mācību programmās

Asistentu skaits Rīgas 3.speciālajā pamatskolā izglītojamo pārvietošanās atbalstam un pašaprūpes veikšanai

Datums	21015811	21015911
01.09.2018	309	344
01.09.2017	313	309
01.09.2016	276	288
01.09.2015	241	260
01.09.2014	248	225

Datums	Skaitis
01.09.2018	125
01.09.2017	144
01.09.2016	175
01.09.2015	161
01.09.2014	163

Mācību gads	Asistentu skaits
2018./2019.	22
2017./2018.	16
2016./2017.	13
2015./2016.	11
2014./2015.	7
2013./2014.	5

Pētījumā identificētās problēmas un vajadzības

- **Nozīmīgas grūtības pēc vecāku/respondentu domām:**
  - Trūkst informācija par pakalpojumiem;
  - Trūkst sistemātiski, regulāri psihologa pakalpojumi bērnam;
  - Trūkst jēgpilna brīvā laika pavadīšana;
  - Neziņa par to, ko bērns darīs, kad būs beidzis skolu.
- **Attīstāmie virzieni pēc vecāku/respondentu domām:**
  - Darba vietā atbalsta persona, kura vada, palīdz un koriģē darbu;
  - Kvalitatīvas apmācības konkurētspējīgās profesijās;
  - Profesionāls, sistemātisks psiholoģisks atbalsts.
- **Ietekmējošie faktori pēc izglītojamo domām;**
  - Sabiedrības neticība, ka vari strādāt tik pat labi kā citi

Pētījumā identificēto problēmu risinājumi

- iespējamie pakalpojumi izglītojamiem ar funkcionāliem traucējumiem
- iespējamie pakalpojumi speciālo skolu absolventiem **vai**
- iespējamie pakalpojumi skolu absolventiem ar funkcionāliem traucējumiem
- iespējamie pakalpojumi ģimeņēm, kurās aug bērni ar funkcionāliem traucējumiem, atbalstam

Paldies par uzmanību!